

Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

S | O M

Vår referanse
2015/349

Deres referanse

Dato
06.05.2015

MERKNAD FRA SIVILOMBUDSMANNEN ETTER HØRING I STORTINGETS JUSTISKOMITÉ 28. APRIL 2015

Det vises til Justiskomiteens åpne høring 28. april 2015 om Prop. 92 LS (2014-2015) *Endringer i straffegjennomføringsloven (straffegjennomføring i annen stat), samtykke til inngåelse av avtale med Nederland av 2. mars 2015 om bruken av fengsel i Nederland og endringer i statsbudsjettet 2015* hvor Sivilombudsmannen, ved forebyggingsenheten mot tortur og umenneskelige behandling ved frihetsberøvelse, holdt et muntlig innlegg.

I innlegget ble det blant annet bemerket at det ikke er omtalt i proposisjonen hvordan Norges forpliktelser etter FNs torturkonvensjon skal ivaretas under soning i Nederland. I etterkant av høringen er det funnet grunn til å utdype denne merknaden skriftlig.

FNs torturkomité (CAT) har i generell kommentar nr. 2 (General Comment 24 January 2008, CAT/C/GC/2) understreket medlemsstatens ansvar for å forebygge, hindre og straffeforfølge tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling «in any territory under its jurisdiction». «[A]ny territory» omfatter «all areas where the State party exercises, directly or indirectly, in whole or in part, de jure or de facto effective control».

I proposisjonen står det at innsatte under straffegjennomføring i en annen stat vil være under norsk jurisdiksjon. Av artikkel 14 og 17 i Norges avtale med Nederland 2. mars 2015 fremgår det imidlertid at Nederlands straffelov skal gjelde for straffbare forhold begått i fengselet. Nederlandske myndigheter er ansvarlige for etterforskning og påtale av straffbare forhold og dødsfall i fengselet.

Etter avtalen vil norske myndigheter dermed ikke kunne iverksette tiltak for å etterforske eller straffeforfølge dersom innsatte skulle utsettes for tortur eller annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff av nederlandske ansatte i fengselet. Ombudsmannen finner grunn til å stille spørsmål ved om en slik

begrensning i norske myndigheters rettslige handleevne er i tråd med Norges forpliktelser etter torturkonvensjonen.

Av artikkel 6 og 11 i avtalen fremgår det at bruk av tvangsmidler i fengselet skal ha hjemmel i norsk lov, men at den norske fengselsledelsen også skal påse at den nederlandske instruksen om bruk av makt i fengsler (*Geweldinstructive penitenciaire inrichtingen*) etterleves. Ombudsmannen stiller spørsmål ved hvordan norske myndigheter kan sikre at bruken av tvangsmidler er i tråd med norsk lov og Norges forpliktelser etter konvensjonen, når man samtidig skal etterleve et annet lands instruks for bruk av makt og tvangsmidler. Det fremstår som uklart om det kan benyttes makt og andre tvangsmidler som har hjemmel i den nederlandske instruksen, men ikke i norsk lov – for eksempel bevæpning. Dessuten er det uklart hvilke prosedyrer som gjelder ved bruk av makt og tvangsmidler, der det er ulikhet mellom de to regelsett.

Departementet uttaler i proposisjonen at det er en grunnleggende forutsetning for å inngå en avtale om straffegjennomføring i annen stat at dette ikke skal innebære et inngrep i de innsattes menneskerettigheter. Det fremheves også at Nederland er bundet av de samme sentrale menneskerettighetskonvensjonene som Norge.

I lys av de ovennevnte spørsmål finner ombudsmannen likevel grunn til å understreke viktigheten av at avtalen mellom Norge og Nederland 2. mars 2015, er i tråd med Norges forpliktelser etter torturkonvensjonen.

Aage Thor Falkanger
sivilombudsmann